

Seksueel misbruik van minderjarigen in de katholieke Kerk van België

2020

Beknopte historiek

In januari 2012 werden er in de katholieke Kerk van België tien opvangpunten voor slachtoffers van seksueel misbruik van minderjarigen in een pastorale relatie opgericht. De bedoeling was alles in het werk te stellen om in uitdrukkelijk overleg met de slachtoffers tot gepaste herstelmaatregelen te komen voor verjaarde feiten, die niet meer voor de gewone rechtbank konden worden beslecht.

Twee wegen werden daarvoor geopend. Enerzijds de weg van de arbitrage, met volwaardige medewerking van de Kerk, maar in een buitenkerkelijke structuur om mensen die geen vertrouwen meer hebben in een organisatie van de Kerk ook de nodige veiligheid te garanderen, uitgewerkt op vraag van de 'Bijzondere Parlementaire Commissie betreffende de behandeling van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie, inzonderheid binnen de Kerk'. Anderzijds de weg van de opvangpunten. Er werden tien opvangpunten opgericht: een voor elk van de acht bisdommen, een voor het geheel van de Nederlandstalige kloosterorden en religieuze congregaties en een voor het geheel van de Franstalige kloosterorden en religieuze congregaties.

Aantal aangemelde slachtoffers

Het Centrum voor Arbitrage, dat van tijdelijke duur was (2012-2015), heeft in het totaal 628 dossiers ontvangen. Bij de opvangpunten die nog steeds bereikbaar blijven werden er 553 meldingen gedaan in de periode van 2012 tot en met 2020. Zowel over de meldingen bij het Centrum voor Arbitrage als bij de opvangpunten werd uitvoerig gerapporteerd in februari 2019 in een overzichtsrapport (Seksueel misbruik van minderjarigen in een pastorale relatie in de Katholieke Kerk in België. Naar een coherent beleid. 1995-2017) dat eveneens op de website van de Kerk (www.kerknet.be) beschikbaar is. In 2020 werd gerapporteerd over de aanmeldingen in 2018-2019. Ook dat rapport is op de website van de Kerk beschikbaar.

In dit nu voorliggend rapport wordt een overzicht gegeven van de meldingen bij de opvangpunten in 2020. Er worden in die periode 59 meldingen gedaan, wat veel meer is in vergelijking met de periode 2016-2017 waar we slechts 8 meldingen noteren en in de periode 2018-19 waar we in een periode van twee jaar 64 meldingen noteren.

Bij de oprichting van de opvangpunten is de afspraak gemaakt om op regelmatige basis te communiceren over de gemelde problemen naar de media en de samenleving. De bedoeling is zowel het nastreven van een transparant beleid, waar niets meer onder de mat wordt geveegd, als ook een uitnodiging naar slachtoffers uit het verleden, die nog steeds in stilte lijden, om zich te melden. Wellicht is de toename van het aantal meldingen in 2020 een mogelijks gevolg van de steeds herhaalde bereidheid om ernstige aandacht te besteden aan eventuele herstelmaatregelen ook al beseft men in de Kerk duidelijk dat het aangedane onrecht daarmee niet ongedaan kan worden gemaakt.

Wat kunnen we zeggen over de meldingen van 2020?

Van de meldingen komen er 35 (59 %) uit het Nederlandse taalgebied, 7 uit het aartsbisdom Mechelen-Brussel, waarvan het niet duidelijk is of ze afkomstig zijn uit het Nederlandse of het Franse taalgebied en 17 (27 %) uit Wallonië. Er is een verschuiving merkbaar in vergelijking met de eerste 6 jaar, waar gemiddeld slechts 18 % van de slachtoffers uit Wallonië afkomstig zijn.

46 van de meldingen (78 %) gebeuren door het slachtoffer zelf, 3 worden gemeld door familieleden van het slachtoffer en 10 worden door andere instanties gemeld. Een van de feiten wordt zowel door de dader als het slachtoffer gemeld. Dit gegeven is consistent in de negen jaar van de werking.

45 slachtoffers (70 %) waren op het moment van de melding ouder dan 40 jaar en 16 (27 %) zelfs ouder dan 60 jaar. Drie slachtoffers zijn op het moment van de melding beneden de 18 jaar en twee tussen 18 en 20 jaar. 9 slachtoffers vallen op het moment van de melding in de categorie 20-40 jaar. Bij één van de meldingen is het slachtoffer overleden en werd de melding door een derde gedaan. Ook hier zien we een verschil met de vorige jaren waar 84 % ouder was dan 40 jaar en 35 % ouder dan 60 jaar.

32 slachtoffers (54%) zijn mannelijk en 27 vrouwelijk. De daders zijn op drie na allen mannen. Dat betekent dat slechts 5 % van de daders vrouwen zijn, wat overeenkomt met de gegevens van de meeste vorige jaren, behalve 2018-2019 waar slechts van één vrouwelijke dader melding is gemaakt.

35 van de slachtoffers (59 %) waren jonger dan 18 jaar op het ogenblik van de feiten en 8 jonger dan 10 jaar. In de gegevens van 2012-2017 waren 92 % van de slachtoffers jonger dan 18 jaar op het ogenblik van de feiten. Uit de gegevens blijkt dat meer mensen zich als slachtoffer melden die reeds 21 jaar of meer waren op het moment van de feiten. In de meldingen over de periode 2012-2017 waren er slechts 4% personen die meer dan 21 jaar waren op het moment van de feiten, in de gegevens van 2018-19 gaat het om 13 personen (20 %) en in 2020 om 19 (32 %).

36 van de gemelde feiten (61 %) hebben zich meer dan 30 jaar geleden voorgedaan en 22 (31 %) meer dan 40 jaar geleden. 18 feiten (30 %) dateren van de laatste 20 jaar. Ook hier is een verschuiving merkbaar. In de vroegere rapporteringen ging het meestal om minder dan 8 % meldingen van feiten uit de laatste 20 jaar.

Waar nauwkeurige gegevens over de dader bekend zijn (in 48 van de 59 meldingen) zijn meer dan de helft van de daders (54 %) reeds overleden op het moment van de melding van het misbruik. De leeftijd van de andere daders is op het moment van de melding: 3 jonger dan 40 jaar, 7 tussen 40 en 60 jaar en 12 boven de 60 jaar.

In 16 gevallen deden de feiten zich voor in een school en 18 in een parochie. Bij 6 van de slachtoffers deed het misbruik zich voor tijdens hun periode als misdienaar 1 situatie deed zich voor in de sector van de zorgverlening. 13 slachtoffers melden andere diverse contexten.

Waar het gaat om feiten van seksueel grensoverschrijdend gedrag werden de meldingen geclassificeerd in vier rubrieken. Op basis van deze classificatie wordt ook de hoogte van de eventuele financiële tegemoetkoming bepaald.

10 situaties worden geclassificeerd in *categorie 1*: Aanranding van de eerbaarheid zonder geweld of bedreiging gepleegd op het slachtoffer: financiële compensatie tot maximum 2.500

euro. Wanneer het slachtoffer op het ogenblik van de feiten onder de volle leeftijd van 16 jaar was of een bijzondere kwetsbaarheid vertoonde, valt hij onder categorie 2.

27 situaties worden geclassificeerd *categorie 2*: Aanranding van de eerbaarheid met geweld en bedreiging of waarbij er een vermoeden van geweld of bedreiging wordt aangenomen wanneer de minderjarige op het ogenblik van de feiten onder de volle 16 jaar was of een bijzondere kwetsbaarheid vertoonde: financiële compensatie tot maximum 5.000 euro.

16 situaties worden geclassificeerd in *categorie 3*: Verkrachting, meer bepaald feiten van seksuele penetratie van welke aard en met welk middel ook, gepleegd op een minderjarige die daar niet in toestemde, waarbij in rekening wordt gebracht dat als de minderjarige op het ogenblik van de (eerste) feiten onder de volle 16 jaar was of een bijzondere kwetsbaarheid vertoonde, hij geacht wordt niet te hebben toegestemd: financiële compensatie tot maximum 10.000 euro.

4 situaties worden geclassificeerd in *categorie 4*: Feiten van de voorgaande categorieën die, gezien de ernst, de uitzonderlijke langdurigheid of de bijzondere omstandigheden van het seksueel misbruik, als uitzonderlijk dienen te worden beschouwd en die geleid hebben tot een aantoonbare buitengewone schade waarvan het causaal verband met het seksueel misbruik bewezen wordt: financiële compensatie tot maximum 25.000 euro.

Slachtoffers kunnen ook andere dan financiële maatregelen wensen. Tal van slachtoffers brachten meerdere verwachtingen of herstelmaatregelen ter sprake. Er zijn twee verwachtingen die het sterkst doorwegen: de vraag naar een gesprek als vorm van erkenning (42 van de 59 of 71 %) en de vraag naar bemiddeling tussen het slachtoffer en de huidige verantwoordelijke van de congregatie of het bisdom waartoe de overleden dader behoorde op het moment van de feiten (20 van de 59 of 34 %). Slechts 3 personen vragen een ontmoeting met de dader en 30 personen (50 %) vragen een ontmoeting met de verantwoordelijke van de dader. 11 dossiers werden doorverwezen naar justitie omdat de verjaring van de feiten niet duidelijk was of omdat de nog levende dader een risico zou kunnen vormen. Aan meerdere personen werd verdere begeleiding aangeboden.

Dat de vraag voor verwijzing naar een gerechtelijke instantie zo laag ligt, is vooral te verklaren door het geringe aantal feiten dat volgens de toenmalige regels van justitie niet is verjaard. In 61 % van de gevallen gaat het immers om feiten die zich meer dan 30 jaar geleden hebben voorgedaan en de helft van de daders zijn op het moment van de melding reeds overleden.

Op het moment van deze rapportering (juli 2021) zijn nog 15 van de 59 dossiers niet volledig afgerond. Slechts 1 slachtoffer heeft het contact met het opvangpunt verbroken tijdens de behandeling van zijn gemeld probleem.

Aan 22 van de 44 reeds afgesloten dossiers werden financiële tegemoetkomingen uitbetaald. De bedragen situeren zich voor 2 personen tussen 1.000 en 2.500 euro, voor 3 personen tussen 2.500 en 5.000 euro, voor 8 personen tussen 5.000 en 10.000 euro, voor 1 persoon tussen 10.000 en 15.000 euro, voor 7 personen tussen 20.000 en 25.000 euro en voor 1 persoon boven de 25.000 euro.

Verdere opvang in de toekomst

Vanaf 2021 worden de tien opvangpunten vervangen door twee gemeenschappelijke opvangpunten voor de melding van seksueel grensoverschrijdend gedrag in een pastorale context, een voor de Nederlandstalige en een voor de Franstalige bisdommen en congregaties.

Het opvangpunt, onder leiding van een coördinator, bestaat uit leden met diverse professionele ervaringen in de geestelijke gezondheidszorg, de burgerrechtelijke en kerkrechtelijke regelgeving en de maatschappelijke dienstverlening. Elk bisdom en de Unies van congregaties en religieuze orden hebben een vertegenwoordiger in het opvangpunt.

De leden van het opvangpunt voor de melding van seksueel grensoverschrijdend gedrag in een pastorale context werken samen in multidisciplinair verband. Ze zijn gehouden

aan de regels van de deontologische zwijgplicht. Ze verrichten hun werkzaamheden onafhankelijk van de betreffende bisschop of religieuze overste.

De opvangpunten voor de melding van seksueel grensoverschrijdend gedrag in een pastorale context kunnen steeds beroep doen op de voorzitter (Prof. Dr. Manu Keirse) en de secretaris (Mgr. Herman Cosijns) van de 'Stichting Dignity', een stichting van openbaar nut die werd opgericht om de Kerk (de bisschoppen en hogere oversten van congregaties en religieuze orden) te vertegenwoordigen in zaken van grensoverschrijdend seksueel gedrag. Ze kan voorstellen van gepaste herstelmaatregelen doen namens de Kerk, uiteraard steeds vanuit het gezichtspunt van de slachtoffers.

Verbonden met het gemeenschappelijke opvangpunt beschikken elk bisdom en Unie van congregaties en religieuze orden over een lokaal aanspreekpunt voor meldingen van seksueel misbruik van minderjarigen en kwetsbare personen in een pastorale context. Elk aanspreekpunt bestaat uit een contactpersoon met een of meerdere medewerkers. Het aanspreekpunt handelt altijd in nauw overleg met het gemeenschappelijke opvangpunt.

Iedere persoon, ongeacht zijn of haar leeftijd, die recent of in het verleden het slachtoffer was van seksueel misbruik in een pastorale relatie kan zich tot het gemeenschappelijke opvangpunt wenden. Die mogelijkheid geldt ook voor wie getuige, dader of verdachte was van seksueel misbruik in een pastorale relatie. Zij geldt eveneens voor wie een ernstig of geground vermoeden van dergelijke feiten heeft.

De melding kan zowel gaan over laakbare feiten, gedragingen of uitspraken, als over de manier waarop kerkelijke verantwoordelijken hiermee zijn omgegaan. De feiten kunnen al of niet verjaard zijn. Het kan feiten betreffen waarvan het slachtoffer of de dader al zijn overleden.

Slachtoffers die nog geen erkenning kregen raden we aan om zich te melden. Om te overleven of om hun relaties niet te belasten, kunnen slachtoffers gedurende een heel lange tijd ervoor kiezen om te zwijgen. Maar blijven zwijgen kan een verwoestende werking hebben, zolang men niet uitspreekt wat aan het licht moet komen, om eindelijk genezing en heling te vinden.

Hoe het centrale infopunt en/of een lokaal aanspreekpunt bereiken?

Het Centraal Infopunt is bereikbaar op T 02 507 05 93 en via het e-mailadres: info.misbruik@kerknet.be voor de Nederlandstaligen, en op T 02.507.05.93 en via het e-mailadres info.abus@catho.be voor de Franstaligen.

De lokale aanspreekpunten worden hieronder vermeld. Ze zijn ook te vinden op internet, zowel op de diocesane site als op Kerknet.

aanspreekpuntmisbruik.antwerpen@kerknet.be

aanspreekpuntmisbruik.brugge@kerknet.be

aanspreekpuntmisbruik.gent@kerknet.be

aanspreekpuntmisbruik.hasselt@kerknet.be

aanspreekpuntmisbruik.mechelen-brussel@kerknet.be

aanspreekpuntmisbruik.urv@kerknet.be (voor de Nederlandstalige religieuzen)

pointdecontactabus.malines-bruxelles@cathob.be

pointdecontactabus.liege@cathob.be

kontaktmissbrauch.luettich@cathob.be

pointdecontactabus.namur@cathob.be

pointdecontactabus.tournai@cathob.be

pointdecontactabus.coreb@cathob.be (pour la conférence des religieuses/religieux en Belgique (COREB))

De bisschoppen referent: mgr. **Johan Bonny** en mgr. **Guy Harpigny**.

Brussel, maandag 13 september 2021

Voor meer informatie omtrent dit jaarrapport

Manu Keirse, voorzitter *Dignity*

M 0475 90 90 37

[E emmanuel.keirse@kuleuven.be](mailto:emmanuel.keirse@kuleuven.be)